

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21.11.1974, sp. zn. 3 Cz 66/74, ECLI:CZ:NS:1974:3.CZ.66.1974.1

Číslo: 24/1976

Právní věta: Okolnost, že na pojišťovnu přechází právo pojištěného vůči jinému na náhradu škody z pojistné události až do výše plnění, které pojištěnému poskytla (§ 368 odst. 1 o. z.), nemá vliv na právo dlužníka namítat vůči pojišťovně promlčení a na počátek běhu promlčecí doby.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 21.11.1974

Spisová značka: 3 Cz 66/74

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 6-7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Pojištění, Přechod práv a povinností, Promlčení

Předpisy: 40/1964 Sb. § 67

§ 111

§ 368

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 24/1976 sb. rozh.

Okolnost, že na pojišťovnu přechází právo pojištěného vůči jinému na náhradu škody z pojistné události až do výše plnění, které pojištěnému poskytla (§ 368 odst. 1 o. z.), nemá vliv na právo dlužníka namítat vůči pojišťovně promlčení a na počátek běhu promlčecí doby.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 21. 11. 1974, [3 Cz 66/74](#))

Žalující státní pojišťovna se domáhala vůči žalovanému zaplacení částky 18 710 Kčs s přísl. Uváděla, že se žalovaný dopustil trestného činu neoprávněného užívání věci větší hodnoty z majetku v socialistickém vlastnictví tím, že dne

17. 6. 1969 použil protiprávně k jízdě nákladní automobil, který řídil ve stavu opilosti a v důsledku toho havaroval. K úhradě škody, která na vozidle vznikla, vyplatila žalobkyně poškozené organizaci z titulu pojištění celkovou částku 30 641 Kčs, a to dne 15. 7. 1970. vůči žalovanému omezila svůj zákonný nárok na částku 18 710 Kčs.

Žalovaný vznesl námitku promlčení s poukazem na to, že na žalobkyni přešel nárok poškozené

organizace podle ustanovení § 368 odst. 1 o. z., že však toto právo zůstává právem na náhradu škody a se zřetelem na to platí ustanovení § 106 o. z., přičemž je třeba přihlídnout i k ustanovení § 67 o. z., podle něhož zůstávají dlužníkovi zachována veškerá práva (a tedy i právo námitky promlčení), které by mohl uplatnit vůči původnímu věřiteli.

Žalobkyně k této námitce uvedla, že faktura předložena k likvidaci pojišťovně zněla na částku 73 322 Kčs a zahrnovala i opravy, které nesouvisely se škodnou událostí. Žalobkyně musela proto provádět šetření, které bylo značně složité a obtížné, jak to vyplývá z likvidačního protokolu z 8. 5. 1970. Dohodnutá pojistná náhrada ve výši 30 641 Kčs byla poškozené organizaci vyplacena dne 15. 7. 1970. Své právo vyplývající z ustanovení § 368 o. z. mohla žalobkyně uplatnit teprve tehdy, když provedla úhradu škody. Ze znění ustanovení § 368 o. z. lze, podle názoru žalobkyně, dovodit, že teprve po poskytnutí plnění pojišťovnou přechází na ni právo, a že teprve tímto dnem začíná běžet i promlčecí doba.

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 bylo žalobě v celém rozsahu vyhověno s odůvodněním, že pro počátek běhu promlčecí doby je rozhodná doba, kdy pojišťovna skutečně plnila, k čemuž v daném případě došlo 15. 7. 1970; od tohoto dne běží teprve žalobkyni promlčecí doba, která tedy dosud neuplynula, když žalobkyně podala žalobu 23. 4. 1971.

Městský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. V odůvodnění rozsudku uvedl, že již ze srovnání slovního znění a obsahu ustanovení § 368 odst. 1 o. z. s ustanovením § 63 a násl. o. z. vyplývá, že v prvním případě jde o přechod práva ze zákona, kdežto ve druhém případě o změnu v osobě věřitele, k níž dochází na základě vlastního rozhodnutí věřitele vyjádřeného písemnou smlouvou, uzavřenou s tím, komu se pohledávka postupuje. Přechod práva na pojišťovnu je vázán na skutečnost, že pojišťovna již skutečně vyplatila pojistné plnění. Dokud k výplatě plnění nedojde, pojišťovně právo nevznikne a nemůže je proto ani uplatnit. Z toho vyplývá, že právo proti žalovanému mohla žalobkyně uplatnit nejdříve 15. 7. 1970, a teprve od té doby lze počítat počátek běhu jednorozhodné promlčecí doby. Nárok pojišťovny proti žalovanému podle ustanovení § 368 odst. 1 o. z. je tedy odlišný od nároku poškozeného na náhradu škody proti škůdci, a proto promlčení práva pojištěného je třeba posuzovat samostatně, poněvadž tu nejde o změnu věřitele, jakou má smysl ustanovení § 111 o. z.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V projednávané věci šlo o nárok vyplývající z ustanovení § 368 odst. 1 o. z. toto ustanovení upravuje postup pohledávky ze zákona. Pro tuto věci pohledávky nemá však zákon bližšího ustanovení, pokud jde o právní důsledky postoupení pohledávky ve vztahu dlužníka k novému věřiteli, jež je důležité zejména pro posouzení otázky, co může dlužník namítat proti novému věřiteli. Je proto třeba podle ustanovení § 496 o. z. užít těch příslušných ustanovení občanského zákoníku, která upravují vztahy obsahem a účelem jim nejbližší. Takovými ustanoveními jsou příslušná ustanovení o postoupení pohledávky na základě smlouvy. Nutno tedy použít ustanovení § 67 o. z., podle něhož po změně věřitele zůstávají dlužníkovi zachovány námitky, které měl proti pohledávce v době jejího postoupení.

Mezi tyto námitky, které směřují buď proti základu, nebo proti rozsahu postoupené pohledávky, patří nepochybně i námitka promlčení. Jestliže by tedy v době realizace postupu pohledávky podle ustanovení § 368 o. z. již proběhla promlčecí doba, pak musí pojišťovna počítat s tím, že škůdce může uplatnit námitku promlčení.

Při výkladu, který zaujaly soudy obou stupňů, že totiž pojišťovně začíná nová promlčecí doba podle

ustanovení § 106 o. z. tím okamžikem, kdy realizovala pojistnou náhradu, by to znamenalo, že počátek běhu promlčecí doby by byl závislý na rychlosti nebo i liknavosti pojišťovny při likvidaci práv pojištěného vyplývajících z pojistné smlouvy. Znamenalo by to, že by se do právního vztahu pojišťovny a občana (organizace) promítaly neodůvodněně případné potíže pojišťovny při likvidaci pojistných náhrad. Není ovšem možné, aby takto docházelo k prodlužování promlčecí lhůty, často i o velmi dlouhé časové údobí, neboť by tím byla zákonu neodpovídajícím způsobem modifikována délka promlčecí doby.

V případě postupu pohledávky ze zákona podle ustanovení § 368 o. z. jde o změnu v osobě věřitele, neboť právo pojištěného (dosavadního věřitele) na náhradu škody vůči škůdci přechází na pojišťovnu (nové věřitele). Není-li pro tento postup zvláštní ustanovení o právních následcích postoupení pohledávky ve vztahu dlužníka k novému věřiteli, platilo by obecné ustanovení o běhu promlčecí doby, a to ustanovení § 111 o. z., podle něhož změna v osobě věřitele nemá vliv na běh promlčecí doby. Skutečnost, že na pojišťovnu přechází právo až do výše plnění, které pojištěnému poskytla, znamená pouze vymezení rozsahu práva přecházejícího na pojišťovnu, které nemůže mít žádný vliv na námitky dlužníka ohledně promlčení a běhu promlčecí doby.

Pokud tedy soudy obou stupňů dospěly v uvedených rozsudcích ve svých závěrech k jinému právnímu názoru, porušily zákon v ustanoveních § 67, § 106, § 111, § 368 a § 496 o. z.

V dalším průběhu řízení bude na soudu prvního stupně, aby se vznesenou námitkou promlčení znovu zabýval z hlediska ustanovení § 106 o. z. bez ohledu na to, kdy bylo žalobkyní pojištěnému plněno.